

P 37/67

Z á p i s

37. schůze předsednictva ÚV KSČ konané dne 20. června 1967
v 15 hodin v budově ÚV KSČ

Přítomni soudruzi: Černík, Dolanský, Dubček, Hendrych, Chudík,
Kolder, Laštovička, Novotný, Šimůnek, Paatyřík,
Sabolčík, Sádovský, Hron, Koucký, Štrougal

Omluveni soudruzi: Lenárt - na zasedání OSN
Kapek - dovolená
Vaculík - v PLR

Přizvaní soudruzi: Sucharda - k bodu 1
Pušlák - k bodu 1, 28
Hamouz - k bodu 2, 28
Gašparík - k bodu 3
Havlíček - k bodu 6, 7, 8
Kudrme - k bodu 25
Vedra - k bodu 25
Rytíř - k bodu 28
Kaderka - k bodu 28
Faltýnek - k bodu 17

Schůzi řídil s. A. Novotný
Schůze skončena ve 20 hodin
Zapsal: s. F. Trnavský

P o ř a d

1. Současný stav majetkových jednání s Rakouskem a návrh na další postup v otázce ochrany čs. majetku v Rakousku
2. Zpráva o výsledcích návštěvy s. O. Černíka v Jugoslávii

PŘEDSEDNICTVO ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU KSČ

2404/20

PŘÍSNĚ TAINĚ!
STÁTNÍ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV v Praze
ZRUŠEN STUPĚŇ UTAJENÍ
Důvod: 490/2000 - MBu/180
PhDr. Alena Nosková
Podpis
Telefon: 17402

Číslo pořadu: 8

K bodu:

Materiály ke IV. sjezdu Svazu československých spisovatelů

Příloha I

Návrh usnesení

Příloha II

Informace a stanovisko ideologického oddělení ÚV KSČ ke kádrovým návrhům komunistů z předsednictva ÚV SČSS

Příloha III

- a / Návrh dopisu ÚV KSČ stranické skupině IV. sjezdu SČSS
- b/ Návrh stranické delegace
- c/ Kádrové návrhy komunistů z předsednictva ÚV SČSS

+ materiál projevů

Předkládá: s. J. Hendrych

Dne 19. 6. 1967

Počet listů: 11

A - ÚV KSČ	Fond:	02 11
	Sv.:	36
	Ar. j.:	37
	Listů:	37

B.8

Materiály ke sjezdu spisovatelů

S. Henda - voličů nové
 fletu, kde v minulosti
 resp. plánů JK -
 ještě v ref. reagovat
 que to, co tam nedobře
 = snaha přizpůsobit!

- dopis: ještě důležitá
 formulace;

- ref. pro stran. stran.
 ještě u nás reagovat
 přelipsy str. 3 - normy
 str. 5 # antiquist.
 str. 12 + plémový, krak,
normový (v úvodu)

- Kadr. uč. Proch. = Tak
 dráha brti, nyní úroveň
 učeb. = tradice uč.
 co: litva dle tem ne uč.
 straně, proměnit s úm.
 dle požad. pro rozdělení
 i kdor u nás alternativa
 při proměně. (Zarada a!)

o pa' pěstí vrada - me ch. p.
jde o dlouhá probl - ke
stát. probl, se le' namořka-
klen.

dot.

- S. Kocou - jde reálný problém ^{umě' p' h'v} u P' h'v _{1955.}
- S. He - ani smk

S. Sabocik - o ref. smk
- o dopis re v'ie p'it'iz'at
refuatu (alpinizac.)
p'ic MS p'isat o elape
t'voj p'isat k'lecu
+ v'ie k'od'it'iz'at v'iz. i
nepat-

S. Kmerg' - libi se re puat -
lepe a'iz dopis.
- dopis: meduzat, se
p'om p'riaz' o la'z'cas' p'ot
Koman. ne svazu!
#ho. 3 - p'isti p'ot'iz'at.
p'om'iz'ia! (v'z'cl'at)
ne

S. Dolan' - f'omk. i p'op'uliz', k'om en
refuatu
v'izant p'ic d' p'ot'iz'at. ad p'om'iz'at
p'om'iz'at, all namořka to vrade.

- knoll. Politz.
- amer. diferenciální učeb.
nepříteli a prof. Spivak.
= ne štola do jedné pytle
o druz'ous;
  - John. Volleau. kněžka
human - Amaru' atd.
  - uvážit na str. 8 vykazují
o společenství angari. Spivak
j'ai unque', si neham' tri'
unite am' tal, j'ai pu. 6. 2.?
  - str. 15 - jíl dále proti
tend. učivat' k TOM - prou'
republ.; j'ai to flv škol.
o diun. a freal. u. Sou. p'žítel'
d'hrad meli. Strach, am, ale
v křiži se vřápeto! obd.
i nepřemsti! "Ja pla žilka
"Oly. listu. p'ordy" se
eryva' tend. Kobhaš'
vlast. uču' pyje
  - trněná suoboda, suoboda
vítěz - kněproul. o 1838
  - slavně o p'žim' V'ruce.
o ovon. c'ovněla atd.

5. Křesťanství - souhrn s ref. - úprava
 nové dovis;
 - dopis ještě zlepšit:
 - přil. ke ... příloha
 volit. problémy
 - co mezi nimi a rmatem
 olem, durt. A tenkrát
 ryarum. a v kombinaci
 o referátům!

5. Novomý - souhrn s Křesťanství +
 s. Dol.
 - mentální s úpravou,
 se úpr. s. soudně
 bitva. první úprava
 skup. = náhl. úpr.
 úpr. - dopis úpr.
 úpr.
 první v úpr., kde
 rywod. x úpr., úpr.
 úpr. | par. u Křesťanství
 úpr. - úpr. úpr.,
 úpr. do úpr. s Křesťanství.
 úpr. úpr. - úpr. úpr.
 úpr. úpr. (úpr.)

- chceme ma vas adresa. neboť reknu...
- diferenciace: ty a já smy jsem uží spíše - ne ty. se s nimi vyjadřovat - jsem lidé protistm. - neutralizace i u nás kmen (všechny); tím k tomu už je za sob, dím. nepuště to ne lze - adce ude přelal. kulma
- vyjednání, ^{ji} odpor. ty, klert kmanaf kse, a proti kem, kdo složí proti strau
- = vřazat tudm psici
- Procházka pavlat a aleri. kmil - jaro koud. úv si mus' odpot - a strau ude vyjadřovat
- rous' u jsmuše do bity.

s. He - přepočít
 s. Krr - nevím, s čím jsem
 byl. - cestý se skupiny
 a my jsem jen přišel.
 Komunisté u nás přemýšlejí!
 vážně! přelupšle,
 ne přelupšle = ne skup.
 lidé - ofingron - ne
 smířliv. Tra!

s. He - přepočít s. nepřepočít
 goro smířliv!

s. Krr - nepřepočít - byli
 smířliv - byli?

s. He - ti co, přepočítají
 gde nepřepočítají se
 smířliví lidé

- dopis dítčákům - aut
 - ~~zpráva~~: nemáme dítčáky

s. Krr - ~~gde~~
 viděl jsem LK!
 a bude mal. děti.

č. pořadu:

str.:

7

s. 16 - směr. s upřesněním
up. a dopř. a
a přerokám dopř.
geste P. V. I.

*Auto
u pravy*

PŘÍLOHA I

Č. j. P 2404/20

U s n e s e n í

K bodu: Materiály ke IV. sjezdu Svazu československých spisovatelů (s. J. Hendrych)

U s n e s e n o:

Předsednictvo ÚV KSČ

Text projednaný v rámci delegací ÚV KSČ na IV. sjezdu SČSS; tímto se budou pracovat na materiálu

1. a/ schvaluje návrh ~~číslo ÚV KSČ stranické skupině~~ IV. sjezdu SČSS; *číslo ÚV KSČ*

- o) jmenuje na stranickou skupinu IV. sjezdu SČSS a na IV. sjezd SČSS stranickou delegaci ve složení:
  - s. Jiří H E N D R Y C H
  - s. František H A V L Í Č E K
  - s. Karel H O F F M A N N
  - s. Vasil B I Ľ A K
  - s. Štefan B R E N Ě I Č

e/ pověřuje s. J. Hendrycha, aby na schůzi stranické skupiny přednesl dopis ÚV KSČ (nebude publikován) a na IV. sjezdu projev; s. F. Havlíčka řízením stranické skupiny IV. sjezdu SČSS;

e/ vytýká komunistům ve vedení SČSS nedodržení usnesení sekretariátu ÚV KSČ o předložení kádrových návrhů v souvislosti se IV. sjezdem SČSS a bere na vědomí návrh předsednictva SČSS, aby za předsedu SČSS byl navržen s. Jan Trocházka.

b) po projednání návrhu dopisu ÚV KSČ stranické skupině IV. sjezdu SČSS uložil s. J. Hendrychovi upravit text podle diskuse P. a předložit jej předsednictvu ke kmenovému schválení

- 2. Připomíná stranickou povinnost, aby návrh nového předsednictva ÚV SČSS před předložením ÚV SČSS byl předložen k projednání předsednictvu ÚV KSČ; bere na vědomí, že ve vzniklém mezidobí bude chod Svazu spisovatelů řídit nově zvolený předseda ÚV SČSS s dosavadním aparátem Svazu.
- 3. Ukládá s. J. Hendrychovi, aby se s. Procházkou projednal a vytknul mu jeho vystupování v posledním období, které se neslučuje s jeho funkcí kandidáta ÚV KSČ.

Provede: s. J. Hendrych
 s. F. Havlíček
~~s. K. Hoffmann~~
~~s. V. Bilek~~
~~s. Š. Brončič~~

Na vědomí: s. J. Špitzer
 s. J. Procházka

Č.j. P 2404

U s n e s e n í

37. schůze předsednictva ÚV KSČ ze dne 20. června 1967

k bodu 8: **Materiály ke IV. sjezdu Svazu československých spisovatelů**
(s. J. Hendrych)

U s n e s e n o :

Předsednictvo ÚV KSČ

1. a/ **schvaluje text projevu vedoucího delegace ÚV KSČ na IV. sjezdu SČSS s tím, že budou zapracovány připomínky předsednictva ÚV KSČ;**

b/ **po projednání návrhu dopisu ÚV KSČ stranické skupině IV. sjezdu SČSS ukládá s. J. Hendrychovi upravit text podle diskuse předsednictva a předložit jej per rollam ke konečnému schválení;**

c/ **jmenuje na stranickou skupinu IV. sjezdu SČSS a na IV. sjezd SČSS stranickou delegaci ve složení:**

- s. Jiří H L N D R Y C H
- s. František H A V L Í Č E K
- s. Karel H O F F M A N N
- s. Vasil B I Ľ A K
- s. Štefan B R L N Ā I Ā ;

d/ **pověřuje s. J. Hendrycha, aby na schůzi stranické skupiny přednesl dopis ÚV KSČ (nebude publikován) a na IV. sjezdu projev; s. F. Havlíčka řízení stranické skupiny IV. sjezdu SČSS;**

- e/ vytyká komunistům ve vedení SČSS nadočrzení usnesení sekretariátu ÚV KSČ o předložení kádrových návrhů v souvislosti se IV. sjezdem SČSS a bere na vědomí návrh předsednictva SČSS, aby za předsedu SČSS byl navržen s. Jan Procházka;
2. připomíná stranickou povinnost, aby návrh nového předsednictva ÚV SČSS před předložení ÚV SČSS byl předložen k projednání předsednictvu ÚV KSČ;
bere na vědomí, že ve vzniklém mezidobí bude chod Svazu spisovatelů řídit nově zvolený předseda ÚV SČSS s dosavadním aparátem Svazu;
3. ukládá s. J. Hendrychovi, aby se s. J. Procházkou projednal a vytknul mu jeho vystupování v posledním období, které se neslučuje s jeho funkcí kandidáta ÚV KSČ.

Provede: s. J. Hendrych
s. F. Havlíček

2404/20

PŘÍLOHA II

Informace a stanovisko ideologického oddělení ÚV KSČ ke kádrovým návrhům komunistů z předsednictva ÚV SČSS

Přes několikrátá jednání odmítli komunisté z vedení Svazu spisovatelů podle usnesení sekretariátu ÚV KSČ předložit návrh na nové členy předsednictva ÚV SČSS a vedoucí funkcionáře Svazu předsednictvu ÚV KSČ dříve než bude zvolen nový ústřední výbor Svazu. Shodli se pouze na návrhu předsedy Svazu. Rozhodnutí bylo přijato předsednictvem Svazu dne 15. 6. 1967. Původně byl kandidátem na tuto funkci, schváleným stranickou skupinou ÚV SČSS s. Ivan Kříž. Později však kandidaturu jednoznačně odmítl. Soudruh J. Špitzer navrhl pak kandidaturu s. J. Procházky, který na stranické skupině ÚV SČSS v květnu odmítl.

Ideologické oddělení ÚV KSČ doporučuje následující postup: Zavázat komunisty v novém ÚV Svazu, aby po sjezdu projednali návrh nového předsednictva Svazu a předložili jej předsednictvu ÚV KSČ s tím, že ÚV Svazu budou návrhy předloženy až po tomto projednání nejspíše v září 1967. Do té doby by chod Svazu řídil s dosavadním aparátem nový předseda Svazu.

Pokud jde o kandidaturu s. Jana Procházky, kandidáta ústředního výboru strany, informovalo ideologické oddělení KSČ o jeho postoji v posledním období v podkladech pro schůzi předsednictva ÚV KSČ dne 13. června 1967.

2404/20

Návrh dopisu
ústředního výboru Komunistické strany Československa stranické
skupině IV. sjezdu Svazu československých spisovatelů

Soudružky a soudruzi,

v předvečer IV. sjezdu Svazu československých spisovatelů
obracíme se na vás, na komunisty, kteří tvoří převážnou část
naší spisovatelské obce. Na vás záleží, jaký postoj sjezd zaujme
a jak splní své poslání.

Sešli jste se ke sjezdovému jednání v době zostřené mezi-
národní situace, v níž se znovu výrazně vyhroutil základní rozpor
soudobého světa. Události ve Vietnamu, v Indonésii, na Středním
východě, v Řecku, v Latinské Americe i jinde nás varují. Imperia-
lismus ve svém boji o ztracenou nadvládu opět sahá k inscenaci
reakčních pučů i k otevřené agresí, ohrožuje osudy všeho lidstva.
Tomu musí odpovídat pevnost a jednoznačnost naší pozice. Spolu
se Sovětským svazem, dalšími socialistickými zeměmi a všemi pro-
gresívními silami světa stojí naše socialistická republika
neochvějně na straně pokrokových proudů a národů, které hájí
svoji svobodu a nezávislost.

S nemenším důrazem odmítáme pokusy reakčních kruhů a insti-
tucí, které se pokoušejí v socialistických zemích, naši republi-
ku nevyjímaje, ve snaze podkopat základy socialistického pořádku,
založit proces tzv. ideologické eroze. K těmto záměrům nemohou
být českoslovenští spisovatelé lhostejní. Jsme přesvědčeni, že
tyto spekulace rozhodně na sjezdu odmítnete, a to tím spíše, že
jsou vypočteny především na intelektuální vrstvy naší země. Jako
komunisté, jako důslední stoupenci socialismu nemůžeme nikdy při-
stoupit na výzvy k tzv. integraci, jejíž podstatou je úsilí o smír
s buržoazní ideologií a posléze s politikou kapitalistického svě-
ta.

Nemůžeme dopouštět, aby kdokoli zneužíval složité situace, která je dána tím, že postup naší socialistické společnosti do další, vyšší fáze rozvoje, znamená rozchod s mnohým, co se přežilo a nestačí našim potřebám, a současně hledání a zkoumání nových cest, zakládání dlouhodobé perspektivy. V této etapě, kterou nelze obejít, kterou se musíme probíjet vpřed, obzvláště záleží na odpovědnosti komunistů, jejich vyhraněném postoji, ať působí v kterékoli oblasti. Ve světle mezinárodních i vnitropolitických souvislostí je dnes nutno posuzovat také vystupování a praktický postoj každého jednotlivce, skupiny i organizace. Při řešení kterékoli otázky nelze spustit ze zřetele velké základní problémy naší doby, které jsou určující.

Již na letošním únorovém plénu ústředního výboru bylo řečeno, co očekává strana od IV. sjezdu spisovatelů. Mělo by jít především o to, nalézt způsob, jak v duchu rezoluce XIII. sjezdu o dalším rozvoji socialistické kultury vytvářet podmínky pro literární tvorbu stojící na půdě socialismu, zformulovat kritéria pro socialistickou literaturu, která odpovídají současné etapě vývoje socialistického umění a která umožní objektivní třídění hodnot, jež jsou pro vývoj literatury nezbytné. Dále bude nutno pro tuto ideovou činnost nalézt i vhodné organizační formy.

Ústřední výbor strany se plně ztotožňuje s charakteristikou Svazu československých spisovatelů, jeho ideového zaměření a politické orientace, jak je formulována v návrhu stanov. Jde však o to, opravdu důsledně učinit tuto charakteristiku kodexem života Svazu. Na této základně je Svaz povinen sjednocovat tvůrce naší literatury, získávat pro ni všechny opravdové umělecké talenty naší země, aniž by se přitom zapomínalo, že široký proud socialistické literatury - jakkoli mnohapranný, proměnlivý a rozmanitý - musí mít své břehy, nemá-li ztratit základní směr. Vyhraněná ideová orientace, umělecká úroveň a občanský postoj spisovatele se musí stát vskutku závazným kritériem výběrovosti Svazu. Nelze přikrýt přirozené rozpory uvnitř Svazu spisovatelů pláštěm

smíření. Avšak Svaz jako socialistická organizace musí dát místo všem socialisticky, pokrokově myslícím lidem, nechce-li zakrnět někde na okraji naší socialistické společnosti.

Komunistická strana Československa, z jejíhož popudu se ideově tvůrčí Svaz spisovatelů ustavil, dala současně na důkaz své důvěry do rukou spisovatelů vydavatelské a jiné instituce. Tím učinila Svaz současně významnou kulturně politickou institucí, která ovšem nutně musí nést před stranou a společností odpovědnost za to, v jakém duchu působí na veřejnost, její mínění, morálku a postoje. Kdyby měl Svaz jakkoli promarnit svůj ideový profil, zříkal se své společenské odpovědnosti, nutně by pozbyl i postavení instituce kulturní politiky, což by bylo ke škodě naší literatury i naší společnosti.

Podobně jako značná část československých spisovatelů jsme znepokojeni tím, že se ve Svazu spisovatelů prosazují tendence k organizační atomizaci a ideové rozbředlosti. Formují se zjevně různé skupinové kulturně politické platformy, které programově polemizují s kritérii socialistického umění a netají se mocenskými ambicemi. Je zarážejícím faktem, že již dnes jeví většina orgánů a institucí Svazu, zejména jeho tisk, absolutní nezájem o práci, životní problémy převážné většiny spisovatelů, kteří nepatří k mocenským skupinovým okruhům a mají dokonce přehlíživý povýšenecký vztah k jejich práci. Jde zejména o realistické spisovatele střední a starší generace, jejichž tvorbu si zamiloval náš lid a která konec konců umožňuje svazovým institucím dávat podporu literárním experimentům. Kdyby měl pokračovat tento vývoj, kdyby neměli ve Svazu rozhodující hlas tvůrci významných hodnot s největším čtenářským zázemím, rozešel by se Svaz spisovatelů ve skutečnosti s literaturou.

Komunistická strana Československa si vždy vážila toho, že v jejích řadách na přední výspě bojovali a bojují za věc pracujících nejlepší příslušníci tvůrčí inteligence. Všechno velké a progresivní, čeho naše kultura a umění dosáhly v posledních

dvaceti letech, je zjevně spjato právě s tímto bojovým svazkem. Ústřední výbor proto považuje za absurdní spekulace, kterými se netají zejména naši nepřátelé na Západě, že by kdy spisovatelská obec mohla u nás vystupovat v roli politické opozice proti straně. Je pevně přesvědčen, že každý pokus podsunout spisovatelské organizaci takový postoj, by mezi samými spisovateli tvrdě narazil.

Ústřední výbor se obrací na komunisty spisovatele, aby po všech stránkách docenili význam IV. sjezdu SČSS a společně se zasadili:

Především o to, aby nové orgány Svazu reprezentovaly všechny podstatné estetické směry a tvůrčí generace, aby jejich členy byli významní spisovatelé, za kterými stojí zralé literární dílo a pevný občanský socialistický postoj, aby měli odpovídající zastoupení tvůrci ze všech základních oblastí literární tvorby a představitelé naší literatury v mimopražských kulturních centrech. V nejvyšších orgánech Svazu by neměli mít místo lidé ideově zmatení nebo dokonce vzdálení usilování naší socialistické společnosti, tím spíše, sledují-li očividně sektářské skupinové nebo osobní mocenské zájmy.

Za druhé o to, aby rezoluce sjezdu zavázala nový ústřední výbor propracovat za široké účasti spisovatelů koncepci dalšího rozvoje socialistické literatury i otázky společenského postavení a úlohy Svazu v současných podmínkách a předložit tyto otázky do roka, nejpozději do dvou let konferenci Svazu.

Soudružky a soudruzi,

přejeme vám, aby jednání IV. sjezdu bylo věcné a plodné. Zdůrazňujeme přitom osobní spoluodpovědnost každého z vás jako komunistů za průběh a výsledky sjezdu. Očekáváme promyšlené podněty, které přispějí rozvoji naší socialistické literatury, vzestupu její umělecké úrovně a současně sepětí s velkou obcí českých a slovenských čtenářů. Věříme, že zabezpečíte podporu sjezdu současné politice strany a linii vytyčené XIII. sjezdem.

Ústřední výbor
Komunistické strany Československa

Praha, červen 1967

2404/20

III/b

Návrh stranické delegace na IV. sjezd SČSS

Doporučuje se, aby se jak stranické skupiny sjezdu tak IV. sjezdu Svazu československých spisovatelů zúčastnila stranická delegace ve složení:

Vedoucí: soudruh Jiří H e n d r y c h

Členové: soudruh František H a v l í č e k

soudruh Karel H o f f m a n n

soudruh Vasil B i í a k

soudruh Štefan B r e n ě i ě

Na schůzi stranické skupiny, které se zúčastní někteří členové ideologické komise ÚV KSČ, tajemníci KV KSČ pro ideologické otázky z Prahy, Brna, Ostrava, Bratislavy a Košic a pracovníci ideologického oddělení ÚV KSČ, přednese vedoucí stranické delegace dopis ústředního výboru KSČ (příloha III/a). Schůzi bude řídit vedoucí ideologického oddělení ÚV KSČ.

Na IV. sjezdu Svazu vystoupí s projevem vedoucí stranické delegace.

2404/20

III/c

Předsednictvu
ústředního výboru KSČ
nábř. Kyjevské brigády 12
P r a h a 1

Vážení soudruzi,

oznamujeme vám, že předsednictvo našeho Svazu se na své schůzi dne 15. 6. 1967 jednomyslně rozhodlo doporučit stranické skupině IV. sjezdu čs. spisovatelů, jakož i stranické skupině nového ÚV SČSS, který bude na sjezdu zvolen, do funkce předsedy ÚV SČSS pro nové funkční období spisovatele Jana P r o c h á z - k u , laureáta státní ceny Klementa Gottwalda.

Jan Procházka se narodil 4. února 1929 v Ivančicích v rodině drobného zemědělce. Jako absolvent zemědělské školy a svazácký funkcionář vedl ve dvaceti letech statek mládeže. V letech 1950 - 1959 pracoval s výjimkou vojenské služby na ÚV ČSM, jehož byl již dříve řádným členem, a zastával zde řadu významných funkcí. Začínal psát nejprve reportáže a povídky do denního tisku; v roce 1955 vydal svou první knížku. Jeho sbírka povídek "Rok života" z r. 1956 vyvolala už značný ohlas svým upřímným pohledem na brigády mládeže do pohraničí, které organizoval na ÚV ČSM. Od r. 1959 pracuje jako filmový dramaturg a scénarista a vede filmovou tvůrčí skupinu; jeho maximálně společensky angažovaná práce pro film patří k nejvýraznějším přínosům té linie naší filmové tvorby, která usiluje o komplexní pohled na život naší společnosti (Pouta, Trápení, Zelené obzory, Závrať, Na laně, Naděje, Ať žije republika atd.). Jeho knihy z počátku šedesátých let (Závěj, Zelené obzory) jsou neseny zaujetím pro osudy lidí, kteří odcházejí dobrovolně ze závětrí pracovat do nejobtížnějších podmínek (pohraniční vesnice atd.). Z jeho posledních děl se dočkala velikého ohlasu růže z květnových dnů 1945 "Ať žije

20

republika" odměněná cenou k 20. výročí ČSSR. Za svou scénářistickou práci byl v r. 1963 vyznamenán státní cenou Klementa Gottwalda.

Jan Procházka je členem Svazu čs. spisovatelů od r. 1963, a od III. sjezdu SČSS (téhož roku) je členem ÚV SČSS; po dva roky vede stranickou skupinu ÚV. Je členem strany od r. 1947. Mimo funkci ve spisovatelské organizaci zastával a zastává řadu funkcí stranických i veřejných (kandidát ÚV KSČ, předseda akčního výboru, člen OAV NF v Olomouci, vystudoval Ústřední politickou školu ČSM atd.).

Pokud jde o váš požadavek, abychom předsednictvu ústředního výboru strany předložili rovněž návrh na složení nového předsednictva ÚV SČSS, sdělujeme vám, že nelze vyhovět, protože návrh kandidátky nového ÚV, který byl předběžně schválen stranickou skupinou našeho ÚV, bude teprve v předvečer sjezdu dne 26. 6. 1967 předložen k projednání a ke schválení stranické skupině sjezdu. Dne 29. června po skončení sjezdu se sejde stranická skupina nově zvoleného ÚV a navrhne mu složení nového předsednictva. Tuto záležitost jsme již projednali s vedoucím ideologického oddělení ÚV KSČ s. Havlíčkem.

Se soudružským pozdravem

Karel Ptáčník
tajemník

Vlastimil Maršíček
tajemník

K bodu 8

2404/20

Návrh projevu vedoucího stranické delegace na IV. sjezdu SČSS

Soudružky a soudruzi,

dovolte mi, abych tlumočil sjezdu Československého svazu spisovatelů pozdrav ústředního výboru Komunistické strany Československa a přál jeho jednání mnoho úspěchů.

Spisovatelský sjezd se schází ve vážném a složitém období, kdy naše socialistická společnost vstupuje do nové etapy svého vývoje, překonává mnohé, co patřilo k předcházející fázi vývoje, co ztratilo už svoje místo a nestačí našim potřebám. Je to období, kdy současně hledáme a zkoumáme mnoho nových cest, jež by vyznačily perspektivy dalšího rozvoje socialismu v naší republice.

XIII. sjezd Komunistické strany Československa vytvořil pro tento proces široký prostor a otevřel cestu k řešení nových úkolů rozvoje naší společnosti. Realizace závěrů XIII. sjezdu strany probíhá však v mimořádně komplikovaných podmínkách současného světového vývoje.

Poslední události znovu ukazují, že zdaleka není dobojován rozhodující zápas o spravedlivé uspořádání života lidí v duchu ideí skutečné svobody, bratrství, humanity a sociální i národní rovnosti všech lidí, ras a národů. Vývoj nynějšího světového zápasu stále výrazněji ukazuje, že základní rozpor mezi světem kapitalismu a socialismu nachází své vyjádření v prudkém zesílení agresivní politiky Spojených států amerických a imperialistických sil celého světa. Trvajících válka ve Vietnamu, která se rozvíjí ve stále drastičtější podobě, likvidace demokracie v Řecku, utrpení demokratických sil v Indonésii, v Latinské Americe, agresivní válka proti arabským národům na Středním východě a mnohé další události nasvědčují tomu, že zápas osvobozených národů i pracujících celého světa bude i nadále nejen nesmírně obtížný, ale bude vyžadovat i nové oběti, námahu a sebezapření.

Všechny události současného světa se promítají i do našich vlastních osudů. Zápas o budoucnost naší společnosti, o realizaci

našich záměrů i tužeb, o uplatnění lidských znalostí, talentů i odvahy se neodehrává v rovině bezkonfliktních situací, ale vyžaduje na každém člověku, aby otevřeně vyjádřil své místo v tomto zápasu o společenský pokrok i ve vztahu k socialismu, demokracii a míru. Je přirozené, že nemůžeme zůstat lhostejní k charakteru tohoto zápasu, ani k tomu, na čí straně je pravda a spravedlnost a ze které strany hrozí světu nebezpečí nového válečného požáru a likvidace všech lidských hodnot včetně samotného života na zemi. Jsme-li nositeli myšlenek lidské humanizace i lidské seberealizace, musíme formovat svůj postoj k současnému světu i k naší skutečnosti. Některé úspěchy protidemokratických, fašizujících sil reakce a imperialistických agresorů a z nich vyplývající nebezpečí využít těchto výsledků k frontálnímu náporu proti socialismu, proti růstu prestiže světové socialistické soustavy vyžadují od nás vyhraněné a jasné slovo solidarity a podporu sil protimperialistického boje, rozhodné odmítnutí protidemokratických, fašizujících snah a antikomunistických tendencí světové reakce.

Zdůraznění tohoto požadavku je nedílně spojeno i s existencí Československa uprostřed Evropy, s existencí země na hranicích dvou světů, která jednoznačně rozhodla o svém místě. Požadavek takového jasného postoje je vynucován i skutečností současného vývoje západního Německa a vnitřními tendencemi směřujícími ke zvrácení výsledků II. světové války, k oslabení důsledku porážky fašismu v Evropě.

Americký imperialismus, využívající slabosti a nejednotnosti demokratických sil a především současné pozice Číny, přistoupil k důraznému používání strategie lokálních konfliktů a válek, jejichž cílem je likvidovat všechny síly, které usilují o progresivní společenský rozvoj. Tato strategie sama o sobě svědčí o tom, že imperialismus nemá převahu ve světě. Avšak jisté úspěchy tohoto postupu, jejichž cílem je obnovit ztracené pozice a zvrátit současné vývojové tendence, nás nutí k zesílení pozornosti ke všem stránkám činnosti imperialismu a k novým opatřením z naší strany.

V takového chvíli musí být především znovu vyslovena sounáležitost se světem socialismu, vyzdviženo naše spojenectví se Sovětským svazem, které znamená jistotu i základní předpoklad mírového rozvoje naší země a prostupuje náš život jako jeho záruka a základní podmínka. Tato odpověď musí v sobě obsahovat i naprosto rozhodné odmítnutí pokusu těch reakčních kruhů a hlasů, které se snaží podkopat základy socialistického pořádku i v naší zemi a prosadit proces tzv. ideologické eroze socialismu.

Do světa byly vypuštěny různé pestré barevné balónky, které našly i u nás své obdivovatele. Mám na mysli různé teorie, které vyklešují třídní podstatu myšlenky mírového soužití a servírují jí pod heslem integrace. Zastírajíce přitom, že jde o smír s buržoazní ideologií, o smír s politikou kapitalistického světa. Nemůžeme nevidět, že druhou stranou velkých slov o demokracii, humanitě, o vzájemné toleranci, o ideologické integraci buržoazních a socialistických ideí je fašizující, nelidská a krutě intolerantní skutečnost bombardování Vietnamu, rozbití demokracie v Řecku, vybíjení progresivních sil v Indonésii, válečná agrese proti osvobozeneckému hnutí arabských zemí a posilování diktátorských režimů ve všech oblastech světa. Při formulování této skutečnosti nechceme zakrývat i slabosti a rozpory našeho socialistického světa. To však nemůže vést k zastírání kvalitativního rozdílu mezi světem socialismu a kapitalismu a ke smíru s buržoazní ideologií a politikou kapitalistického světa, která tvoří sama základní příčinu rozporů socialismu. Prolínání mezinárodního třídního rozporu do vnitřních problémů a do života socialistických zemí potvrzuje skutečnost, že bez rozhodného zápasu s buržoazní ideologií, zvláště v intelektuální oblasti, by se prodlužovalo i řešení rozvojových tendencí samého socialismu.

Nemůžeme proto přehlížet ani u nás vlivy a pokusy o ideologickou a politickou infiltraci z kapitalistických zemí. To vyžaduje od každého zásadový, náročnější a politicky odpovědný postoj. Antikomunistické a protisovětské myšlenky nelze integrovat.

Nelze mlčky nebo dokonce s tichým souhlasem zastřeným tzv. tolerantností vůči protivníkovi jeho názory propagovat, shledávat je "moudrými, zajímavými" nebo "poučnými" bez vlastního principiálního a jasného postoje. Různé teorie evropanství a vzájemné jednoty kapitalistické a socialistické Evropy, pochyby o předpokladech našich národů a jejich síle i schopnosti existovat nemohou být přijaty nejen propagandou, ale byly dávno vyvráceny věcně i vědecky.

Ve světle těchto skutečností je nutno chápat důsledný postoj stranických i státních orgánů proti tendencím, které by i u nás někdy chtěly otevřít okna nepřátelské propagandě. Převážná část naší inteligence si je vědoma lidské i politické odpovědnosti občanů naší republiky a správně přistupuje k hodnocení složitých otázek současného světa. Spolu s ní budeme citlivě rozlišovat otázky střetávání a různosti názorů v publicistice i umělecké tvorbě na půdě socialismu a v zájmu jeho rozvoje na jedné straně a infikování nebo přejímání nepřátelské ideologie na straně druhé. K tomu bylo řečeno jasně stanovisko v rezoluci XIII. sjezdu i na únorovém plénu ÚV KSČ.

x   x   x

Socialistická společnost se přeměnila ze snů a představ v reálnou skutečnost současného světa. Ve velké části světa byl třídní zápas s buržoazií dobojován a byly vytvořeny základní sociální, ekonomické předpoklady dalšího rozvoje společnosti k beztřídnímu stavu. I u nás v Československé republice se zformovala základní vnitřní jednota našeho lidu na základě sociálně ekonomického postavení pracujících, která se opírá o společné cíle sociálního rozvoje, o společné angažování se v zápase proti válce a imperialismu a o základní souhlas se socialistickým zřízením. Socialismus překročením etapy třídního zápasu uvnitř naší země otevřel před námi prostor nových a namnoze ne zcela známých řešení. Vstoupili jsme do nové etapy vývoje socialismu, jejíž kvalita je určována znaky rozhodující socialistické jednoty se současnou bohatostí sociální, myšlenkově, národní i společenské diferenciací pracujících v něm.

Dosažení hranice vítězství socialismu vytváří zcela nové objektivní podmínky a klade nové požadavky a nároky. Lenin při zamyšlení se nad těmito otázkami upozorňoval, že za hranicemi socialistického vítězství už nemůžeme řešit nové otázky starými metodami. Pathos sociální revoluce se přenáší z vnějška do vnitřních sfér společenského života. Směřuje k rozvoji vysoké úrovně výrobních sil, k přeměně civilizačních základů lidského života, ke kultivaci socialistických vztahů mezi lidmi a k rozvoji vnitřních sil samého člověka. Nastupující komunistická revoluce se nedílně pojí s vědeckotechnickou a kulturní revolucí jako hlavní součástí komunistických přeměn.

Zde se před námi rozevírá hloubka problémů, jejichž vyřešení je spojeno s ovládnutím technicky vyspělé civilizace, s přeměnou základních předpokladů lidského života, s vytvářením světa, který je stejně tak reálným cílem naší činnosti, jako představou a tužbou, k níž chce lidstvo dospět. Jsme si vědomi, jaké obrovité úsilí musíme vyvinout k vyřešení komplexu problémů ekonomiky, k propracování politické a společenské soustavy, jež bude adekvátní současného stavu našeho vývoje. Komunistická strana propracovala

na XIII. sjezdu soubor opatření k realizaci těchto strategických úkolů. Od XIII. sjezdu postupně a krok za krokem, poučena zkušenostmi, že takovéto otázky nelze řešit uspěchaně, planým radikálistem a netrpělivostí, propracovává jednotlivé otázky ekonomické soustavy, věcných problémů našeho národního hospodářství, politické soustavy, komplexu lidských vztahů a připravenosti lidí pro nadcházející úkoly. Zamýšlí se i nad obsahem své vlastní práce, nad svou strukturou a metodami své působnosti a věcně, střízlivě hodnotí výsledky i metody své činnosti a připravuje cesty ke kvalitativním změnám ve své činnosti.

Současné společenské poměry socialismu, jež determinují lidský život, se staly kujnými, jsou naší činností tvárněny ve své struktuře i obsahu. Jsme si vědomi toho, že o jejich formování máme jistou sumu vědeckých poznatků a našich zkušeností. Víme však, že zdaleka neznáme všechno. Musíme se leckdy vracet a začínat znovu. Musíme experimentovat. Sama komunistická revoluce je obrovský sociální experiment, jaký lidská společnost nikdy nepodstupovala. V její realizaci vstupujeme na dosud neprobádané končiny.

V takovémto časovém i lidském prostoru řešíme prognózy vývoje a perspektiv současného světa i nás samých. Jejich hloubka je taková, že jejich důsledky nemůžeme ani dohlédnout. Propracováváme projekt vědeckotechnické revoluce. Tento projekt s sebou přináší dalekosáhlé změny v povaze a struktuře pracovní činnosti. Mění se pojetí takových lidských faktorů, jako je dělnická třída, spjatá s automatizací průmyslu a rozsáhlým rozvojem tzv. terciální sféry. Mění se i povaha inteligence. V komunistické revoluci se úroveň vzdělanosti stává integrální součástí přeměn všech tříd a vrstev naší společnosti. Socialismus zákonitě směřuje k vysoké úrovni produktivních sil, vysoké úrovni kvalifikace, kultury a lidských vztahů. Požadavek vzdělanosti lidí a překonávání některých tendencí k průměrnosti je jedním z rozhodujících kritérií současné revolučnosti. Jde nám o to, vytvořit v celém našem životě, systému

výroby, vědy, školství, ale také v oblasti umění a kultury takovou atmosféru, která by vyzvedávala skutečné talenty, oceňovala faktickou schopnost, nadání, píli a také poctivost a odpovědnost s prací. Chceme probojovat takový žebříček morálních socialistických hodnot, které budou provázet od dětství každého člověka vědomím, že uvnitř socialistické společnosti znamená jen tolik, na kolik je skutečným člověkem, schopným vytvářet trvalé hodnoty pro společnost a být mnohostranně platným členem lidského kolektivu. V souboru opatření XIII. sjezdu je proces denivelizace a preference uplatněných lidských schopností, píle, kvalifikovanosti, angažovanosti, odpovědnosti jedním z klíčů k řešení rozvoje socialistické společnosti.

Uvedené skutečnosti jsou základem pro formování naší socialistické etiky, socialistické morálky. V ní nemůžeme oceňovat křiklounství, frazérství a velkohubost, stejně tak jako malichernou závist a kramářské vztahy v životě, v práci i v literatuře. Jsme proti všemu, co křiví a znetvořuje charaktery lidí. Nikterak se ale nestydíme za lidské city, za radost nebo slzy a snažíme se rozumět lidské bolesti a lidskému štěstí. Vědomí si toho, že realita socialismu v daných podmínkách nevytvořila všechny možnosti pro bohaté rozvinutí lidských citových vztahů, musíme odmítat všechno, co skutečné city nahrazuje prázdnou živočišnou sexualitou, cynismem nebo despektem k lidské práci a tužbám prostých lidí. Tato skutečnost současně odmítá nadřazování kterékoliv vrstvy společnosti nad ostatní skupiny pracujících. Nemůžeme souhlasit s nadřazováním inteligence a s despektem vůči těm, kteří tzv. nerozumí řeči a symbolům současné moderní tvorby. Bez pracujících, bez jejich účasti, bez jejich zaangażovanosti není nikdo s to vyřešit žádnou z otázek současného světa. Je nedílným úkolem inteligence získat pro skutečné hodnoty všechny občany naší země a jen v míře této schopnosti se promítá také úspěšnost a výslednost jejich práce.

Procházejíce obdobím přelomu v celospolečenském dění někdy obtížně hledáme cesty a východiska rozvoje naší společnosti a nesnadně se zbavujeme mnoha překonaných názorů a přežilých metod. Na prahu nové etapy sociálního pohybu, pohybu techniky,

lidských přeměn chceme nově formovat nejen ekonomické základy lidstva, vztahy národů a státu, lidských skupin i jednotlivců, ale i kulturní bohatství člověka, jeho morálku a samo lidství. Míra podílu na tomto zápase je také mírou velikosti každého člověka, který se jej účastní. Naše kultura a zvláště spisovatelé nemohou zůstat na pokraji tohoto zápasu a musí se jej chopit s veškerou vážností a odpovědností.

Dějinný zápas našeho lidu v minulosti přivedl do čela zápasu o dějinný pokrok komunistickou stranu, která prokázala své avantgardní místo v čele našeho pracujícího lidu v nejtěžších okamžicích našich národních i státních osudů. Současná doba není o nic menší a lehčí než předcházející léta zápasu strany a lidu. V bohaté rozmanitosti naší sociální struktury, v její konfrontaci s potřebami vědecky propracované koncepce vývoje společnosti znovu vystupuje požadavek síly, která bude s to integrovat rozdílné zájmy vrstev a skupin našeho lidu ve společný proud socialistického rozvoje. Touto organizovanou silou je komunistická strana spojující jak vědecké poznání, tak i vyjádření demokratické podstaty našeho zřízení. Ve vztahu ke všem sférám lidské činnosti spojuje požadavek demokratického respektování dílčích zájmů, specifík, s vysokou náročností na věcnou dokonalost, fundovanost a pochopení celospolečenských zájmů všemi občany naší země. Jen takováto souhra zajišťuje společnosti, aby se nestala shlukem věčně se svářících skupin, bezohledně prosazujících své místo na slunci, a na druhé straně ji chrání před uniformitou, šablonovitostí apod.

S vědomím všech těchto skutečností formulovala strana před rokem na svém XIII. sjezdu rezoluci k palčivým otázkám dalšího rozvoje socialistické kultury. Řekli jsme, že úsilí směřující k tomu, aby kultura byla aktivním činitelem při výstavbě socialistické společnosti, aby se účinně podílela na velkém zápase socialismu s kapitalismem a stala se majetkem všeho lidu, považujeme za organickou součást socialistické revoluce, za podstatnou část politiky strany.

Soudíme, že rezoluce XIII. sjezdu dává solidní základ pro rozpracování pozitivního programu a koncepce rozvoje kultury a umění. Práce na tomto závažném úkolu není ovšem snadná. Neobejde se - tak jako v jiných oblastech - bez důkladné analýzy, zobecnění zkušeností, komplexního posouzení otázek. To všechno potřebuje čas a hlavně fundované a obětavé pracovníky z oblasti vědy, teorie i praxe. I když v této práci nejsme bez výsledků, nelze zamlčet, že celkově v tomto směru nadržuje oblast kultury a umění krok s vývojem a pokrokem věcí v oblasti politiky a ekonomiky, že dosud tápe rozvoj teorie umění i marxistické estetiky.

Dovolte mi znovu připomenout, že tyto nedostatky zvláště vynikají na pozadí nástupu vědeckotechnické revoluce a jemu odpovídajícímu rozvoji civilizace. Již v současné fázi vědeckotechnické revoluce lze v nejvyspělejších kapitalistických zemích na celé řadě faktů ukázat, že rozmach techniky bez odpovídajícího rozvoje, a řekl bych bez předstihu ve vývoji kultury v nejširším slova smyslu, se nutně obrací proti člověku, odlidštuje ho. Výraz těchto znepokojivých jevů můžeme snadno vystopovat i v tvorbě umělců v těchto zemích, kteří vědomě i nevědomě velmi citlivě reagují na toto nebezpečí.

Rozsáhlé studium problematiky vědeckotechnické revoluce a jejích lidských faktorů, této závažné, řekl bych, všelidské problematiky, které vede i u nás početný kolektiv vědeckých pracovníků mnoha oborů, jednoznačně směřuje k jednomu závěru. Ukazuje, že jedinou základnou pro řešení této otázky v zájmu člověka a jeho rozvoje je socialismus, který umožňuje sjednotit svět civilizace a kultury, zvládnout živelný vývoj techniky kolektivním rozumem a postavit ho do služeb lidstva. Kapitalistický řád nedává tu možnost zásadního řešení přes všechny snahy o uzpůsobení novým okolnostem. Vždy bude sevřen samou svou podstatou, kterou tvoří soukromé vlastnictví výrobních prostředků a vykořisťování člověka člověkem.

Tváří v tvář všem těmto zákonitostem společného rozvoje nemůžeme a nemáme jako komunisté a socialisté práva stát nečinně. Proto naše strana považuje za svou povinnost spolu s pracovníky v oblasti vědy, kultury a umění usilovně formovat vskutku progresivní, avantgardní politiku v oblasti kultury, která rozšíří dále prostor rozvoji tvůrčího ducha, prostor k hledání a objevování a současně ke zpřístupnění výsledků této činnosti široké veřejnosti se snahou přeměnit je v nezbytnou potřebu a základ lidské činnosti.

x   x   x

Dovolte mi ještě, abych se poněkud vrátil do minulosti naší literatury, připomněl tradice vztahů naší strany a spisovatelské obce. Význam práce pokrokových spisovatelů pro vznik a rozvoj socialistické společnosti docenovala naše strana od svého vzniku. Letošní a příští rok nám tuto skutečnost připomene mnoha výročími, která nás donutí zamyslet se nad historií i osudy naší země. Uplyne 50 let od vítězství socialistické revoluce v Rusku a zrodu Sovětského svazu. Tato historická událost natrvalo poznamenává všechny osudy lidstva. Z ní se zrodila i samostatnost a státní existence naší Československé republiky. Padesát let samostatného Československa je rovněž významným mezníkem státním i národním.

V témže roce uplyne však třicet let od trpkého konce buržoazní republiky - od mnichovské zrady a kapitulace. Četli jsme - snad náhodně ve dnech 25. výročí Lidic - ve Studentu obhajobu Mnichova jako jedinečné státnické události z pera českého spisovatele. Těžko tomu věřit, ale má to být asi dějinné poučení naší mladé generace. Snad se ozvalo "svědomí", nebo z chaosu dnešních kritérií se koncipuje "český národní program"? Dějiny však na takovýto "program" odpověděly již jednou a definitivně únorovými událostmi roku 1948. I od nich už uplyne historická doba dvaceti let. Touto historií je vysvětleno, proč takovéto postoje nelze omlouvat a tím méně rehabilitovat před naším národem.

Kontinuita dějin národa je tvořena nezvratnými skutečnostmi. Její hodnoty nejsou jen v tiskařské černi, ale především v činu tisíců lidí i jednotlivců, ve statečnosti skutečné, překračující práh života i smrti, jejímž protipólem je zbabělost a zrada, která zůstává navždy znamením hanby a historickým odsouzením třídy, která ji přijala. Proto rozhodně odmítáme přejímat z dějin takové skutečnosti, které byly samými dějinami dávno odsouzeny. Naopak chceme vstřebat do své činnosti všechny historické hodnoty, které tvoří obsah a smysl života našich národů. A v tomto

smyslu přijímáme všechny hodnoty literární, vědomi si neoddělitelného jejich vztahu k hodnotám politickým.

V bojích a zápasech komunistické strany se také z těchto důvodů setkáváme se jmény nejlepších spisovatelů. Stačí připomenout Wolkeru, Olbrachta, Neumanna, Majerovou, Nezvala, Biebla, Halase, Václavka, Vančuru, Horu, Pujmanovou, Glazarovou, Závadu a další. Řada těchto soudruhů bojovala se stranou nebo po jejím boku. Mnozí prošli složitým vývojem tak jako celá strana, ale zůstali věci našeho lidu a věci komunistické revoluce věrnými až do hranic svých sil a svých životů.

Důsledný komunistický humanismus, který je obsahem činnosti strany, přiváděl na její pozice většinu talentů. Jeho tvář se formovala v boji s antihumanistickými, reakčními silami i na kulturní frontě. Dnes nebývá zvykem mezi zastánci "humanismu" citovat a posuzovat postoje představitelů kulturní reakce v třicátých letech. Postoj Jaroslava Durycha k občanské válce ve Španělsku charakterizovaný slovy: "Boj španělských katolíků proti rudé moci je nejenom svatý, ale i naším bojem...., ti, kdož přejí vládě Barcelony, jsou našimi úhlavními nepřáteli..." je jakoby zapomenut. A přece před útoky reakce musela strana bránit nakonec i Karla Čapka a jeho "Matku", když pozdější protektorátní ministr Moravec nazval Čapkovy typy "plandavými typy švejkovských občánků" a Durych hodnotil Čapka z pozic vojenského lékaře jako nositele "jeho morálky C". Myslím, že je zde dost těch, kteří pamatují, v jakých dimenzích se vyhraňovaly pozice humanismu a antihumanismu.

Pokroková proletářská kultura se vyhraňovala pod vlivem komunistické strany právě svým zápasem proti kulturní reakci. Nelze se dnes tvářit tak, jako by tato reakce neexistovala, jako by postoje Nezvala, Neumanna, Václavka a dalších byly hodny pouze showvaného úsměvu, který je vysoce nadřazen uhlířské víře zideologizovaných dogmatiků. Jestliže ústřední výbor naší strany odmítá diskreditaci našich velkých tradic tohoto zápasu,

je to jen v zájmu naší kultury a v zájmu spisovatelů. Nikdo nemá v úmyslu zamlčovat a zakrývat literární hodnoty, které patří zcela do fondu české a slovenské literatury. Nemůžeme však souhlasit s tendencemi vytvářet z tvorby těch, kdo aktivně bojovali na straně kulturní reakce, politický program. To nemůže připustit ani strana, ani socialistický stát.

Dáte mi jistě zapravdu, že literární historie nemůže před těmito fakty a řadou dalších kličkovat, zamlčovat je nebo omlouvat. Tím se jen vytváří a podporuje nepřehledná situace, v níž se mísí hodnoty, rozmělnují politickoideové postoje, zamlžují fronty. Otevřené slovo k těmto problémům má hluboký význam především ve vztahu k mladé generaci. Nelze souhlasit se situací, kdy se na půdě a z hlediska literárních hodnot rehabilitují politické, reakční postoje ve jménu tzv. objektivit. Na druhé straně se však na komunistické straně a výlučně na ní - přesto, že sama odhalila a veřejně odsoudila chyby a deformace a vyvodila z nich principiální závěry - vyžaduje nejen odsouzení chyb, ale někdy i odsouzení celé minulosti. Přitom ti, kdo to požadují, jsou začasť známí z minulosti jako nejvášnivější sektáři. Tak jako dnes jim žádný liberalismus není dost liberální, nebyl pro ně v minulosti žádný postoj dost revoluční. Čas, který jediné změří váhu všech slov a každého činu, prokáže i nicotnost těch, kteří se pokoušejí měřit hodnoty minulosti našeho lidu i strany obzorem svých vlastních komplexů.

Proces formování dnešních socialistických východisek pro další rozvoj socialistického umění a literatury se neobejde bez usilovné tvůrčí, vědecké, objektivní analýzy minulosti. Myslíme si, že je správné, aby Svaz spisovatelů s takovými východisky přišel a domníváme se, že prvním krokem k tomu může být i návrh stanoviska k některým otázkám československé literatury, jak jej předložil ústřední výbor Svazu vašemu sjezdu. Je samozřejmé, že tímto stanoviskem nekončí diskuse a vyhraňování pozic. Ale základní přístup, snaha, aby byla nalezena výchozí kritéria, která

by nedvojsmyslně zavazovala spisovatele v duchu socialistické angažovanosti, je jistě správný. Převážná většina spisovatelů, kterým socialismus i literatura leží především na srdci, tento přístup jistě uvítá.

Z toho všeho také vyplývá, co očekává strana od vašeho sjezdu, který se sešel jako první sjezd ideově tvůrčí organizace po XIII. sjezdu strany, po přijetí rezoluce o dalším rozvoji socialistické kultury. Očekává - jak jsme to zdůraznili již na únorovém plénu ústředního výboru strany - že sjezd pomůže nalézt způsob, jak v duchu rezoluce XIII. sjezdu strany vytvářet podmínky pro tvorbu stojící na půdě socialismu, zformulovat kritéria pro socialistickou literaturu, která odpovídají současné etapě rozvoje socialistického umění a jež umožní objektivní třídění hodnot, jež jsou pro vývoj literatury nezbytné. Pro tuto ideovou činnost bude ovšem nutné nalézt i vhodné organizační formy. Myslíme, že je na místě, jestliže strana rozpracování těchto otázek očekává především od samých spisovatelů a jejich ideově tvůrčí organizace. Řeknu přitom otevřeně, že řada svízelných a problémů, s nimiž se rozvoj socialistické literatury u nás setkává - přičemž problémy tu do jisté míry budou vždycky jako ve vývoji každého živého organismu - mohly být už překonány, kdyby byl iniciativněji zvládnut prostor vytvořený XIII. sjezdem strany, kdyby se byl Svaz aktivněji chopil celé řady jeho podnětů.

V tom je také jediná cesta, jak upevnit Svaz jako ideovou, tvůrčí, výběrovou organizaci socialistických spisovatelů. Rezoluce XIII. sjezdu strany k otázkám dalšího rozvoje socialistické kultury takto poslání tvůrčích uměleckých svazů také chápe. Počítá s jejím pojetím jako demokratické organizace, ve které se sdružují nejen komunisté, ale všichni spisovatelé v úsilí o rozvoj socialistického humanismu a demokracie. Sjezdová rezoluce nekanonizuje tvůrčí postupy, ale požaduje, aby spisovatelé sami ve své organizaci vytvářeli podmínky pro prosazení hlavního proudu naší tvorby s nejširším čtenářským zázemím, proudu umění socialistického a realistického.

Jen taková soustředěná činnost Svazu a jeho orgánů, opřená o podporu komunistické strany a její podněty, může být východiskem pro další progresivní rozvoj naší literatury. Domnívám se, že dnešní situace uvnitř Svazu neodpovídá tomuto zájmu. Nebudu hovořit o tom, co znáte nejlépe sami. Ústřední výbor strany si je vědom, že přes všechno pozitivní podmínky pro rozvoj literatury u nás nejsou stále uspokojující. Řešením celé této problematiky v celém komplexu kultury pověřil ústřední výbor strany komunisty v nově zřízeném ministerstvu kultury a informací. Některé konkrétní kroky tu už jsou, jiné se připravují. Každopádně jejich realizace nezáleží ani na vnějším tlaku, ani na dobré vůli, nýbrž na možnostech a věcné součinnosti. Přitom je na místě říci, že i v oblasti ekonomiky kultury ap. je nutné hledat nové cesty, odpovídající novým podmínkám a potřebám a v tomto zájmu podstupovat i rizika omylu.

V předsjezdových jednáních, naposledy na veřejných stranických aktivech spisovatelů zaznělo, že dnes existuje v oblasti literatury a umění t.zv. chaos kritérií. V tak převratné době, kterou žijeme a spoluformujeme, je přirozeně mnoho nejasněno, avšak z chaosu a nejasností nelze mít program. V základních otázkách týkajících se poslání literatury, jejího vztahu ke společnosti, k socialismu atd. nelze principiálně nic měnit. Je nutné věcně a strážlivě se zamyslet nad nalezením reálných východisek a vypracováním programových závěrů. Tato potřeba vyhraňuje svaz jako ideovou tvůrčí organizaci. Podmínky socialismu jsou kvalitativně odlišné od úkolů dřívějších syndikátů a svaz by v jejich podobě ztratil svoji opodstatněnost. Nové společenské podmínky si vynucují i adekvátní charakter spisovatelské organizace.

Chtěl bych zde jménem ústředního výboru strany říci, že existenci jednotného ideově tvůrčího Svazu spisovatelů považujeme za vymoženost naší společnosti. Považujeme za správné, aby spisovatelé napřeli všechny síly proti některým snahám o organizační atomizaci a ideový pluralismus ve Svazu. Svaz spisovatelů může být skutečným představitelem naší literatury, našich spisovatelů, když v praxi prohloubí své demokratické principy, nepodlehne mocenským rozepřím různých skupin, ale dá rovná práva představitelům všech generací, estetických

a tvůrčích směrů, které se rozvíjejí na jeho ideové platformě. Není dobré, když dnes není dost zájmu ve svazu o práci a životní problémy velké většiny spisovatelů, kteří nepatří k žádným mocenským skupinovým okruhům, ale zato mají rozsáhlou čtenářskou obec.

Váš sjezd ke všem těmto problémům řekne jistě své slovo. Jsme si přitom vědomi, že žádná diskuse ještě sama o sobě žádné literární či jiné problémy nevyřešila. Myslím, že pro spisovatele musí být základem jakéhokoli jednání o profilu literatury především tvorba. A zde se je oč opřít. Máme spolu s vámi radost ze všech úspěchů, kterých naše literatura v posledním období dosáhla. Máme i plné pochopení pro některé tvůrčí omyly a nezdary, ke kterým při hledání nového vždycky dochází. O úspěších či omylech můžeme diskutovat, můžeme mít i rozdílné názory, ale v každém případě bez názoru na tvorbu není tvůrčí, ideová organizace myslitelná. Organizace nemůže psát verše, romány a dramata. Musí však formulovat a obhajovat principy a základní ideová východiska, která její členy sjednocují. V tomto směru čeká Svaz kus velké práce.

opoz -

Nepochybujeme o tom, že váš IV. sjezd podá důkaz o tom, že tato východiska a principy jsou shodné s usilováním a zájmy naší společnosti, s politikou komunistické strany. Jsme v nástupu do etapy vědecko-technické revoluce, která má své závažné lidské a sociální souvislosti. Všechny studie a prognózy, které stranické a státní orgány v této souvislosti projednávaly, ukazují, jak právě v této etapě poroste význam kultury a umění. Především jejich humanizačního poslání, nenahraditelného - a v tom zcela autonomního - vlivu na rozvoj tvůrčích schopností individualit, jejich fantazie a schopností překonávat své historicky omezené možnosti. A právě proto celé naší společnosti i její vedoucí síle, komunistické straně, leží další osudy literatury a umění na srdci. Proto také přikládáme vašemu jednání takový význam.

Ústřední výbor se domnívá, že by IV. sjezd Svazu spisovatelů měl jasně stanovit dva úkoly:

Dosáhnout toho, aby svaz reprezentoval všechny podstatné estetické směry a tvůrčí generace a byl organizací, kterou budou před-

stavovat především spisovatele reprezentovaní svým literárním dílem a pevným občanským socialistickým postojem ze všech oblastí literární tvorby a všech kulturních center naší republiky. Neměl by být organizací, v níž se prosazují očividně sektářské skupinové nebo osobní mocenské zájmy.

Propracovat za široké účasti spisovatelů koncepci dalšího rozvoje socialistické literatury a místa a úlohy svazu v současných podmínkách socialistické společnosti a v rámci společenské a politické soustavy naší země.

Domníváme se, že tyto otázky by se měly stát předmětem jednání konference Svazu spisovatelů nejpozději do dvou let. Přejeme jednání IV. sjezdu, aby ve věcné a plodné práci našel podněty, které umožní bohatý rozvoj naší literatury a především povedou k dosažení vysoké umělecké a literární úrovně, která by reprezentovala kulturu našich národů a všeho lidu.